Ο Σύνδεσμος Αγίου Σιλουανού και προσωπικές εμπειρίες (Παναγιώτης Κληρίδης, Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Συνδέσμου Αγίου Σιλουανού)

Categories : ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ

Date : 10 Ιουνίου, 2019

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΓΙΟΥ ΣΙΛΟΥΑΝΟΥ
ΑΘΗΝΑ 29/9 - 8/10/2018

Δηλώνω εξ αρχής ότι δεν είμαι θεολόγος, ούτε θεωρώ τον εαυτό μου ιδιαίτερα κατηρτισμένο σε θεολογικά θέματα και γι' αυτό παρακαλώ να έχω λίγο την επιείκειά σας.
Αυτή η σύντομη παρουσίαση έχει ως θέμα της τον γαλλόφωνο Σύνδεσμο Αγίου Σιλουανού και τη σχέση του με τον **Άγιο Σιλουανό**, το **Γέροντα Σωφρόνιο** και τον **πατέρα Συμεών**, και είναι διανθισμένη με προσωπικές μου εμπειρίες.
Ο άγιος Σιλουανός και ο Γέροντας Σωφρόνιος είναι, πιστεύω, γνώριμοι σε όλους σας αφού είστε εδώ. Ίσως όμως το τρίτο πρόσωπο, ο πατήρ Συμεών, να είναι σε κάποιους άγνωστο. Πρόκειται για ένα μοναχό ελβετικής καταγωγής που σε νεαρή ηλικία συνόδευσε τον Γέροντα Σωφρόνιο όταν αυτός έφυγε από τη Γαλλία το 1959 με προορισμό το **Έσσεξ** της Αγγλίας, όπου ίδρυσε την Ιερά Σταυροπηγιακή Μονή του Τιμίου Προδρόμου, που αποτελεί ένα φωτεινό Φάρο της Ορθοδοξίας στη Δυτική Ευρώπη. Ο ίδιος ο Γέροντας Σωφρόνιος αποκαλούσε τον Συμεών «Στάρετς» και συνιδρυτή της Μονής. Ο πατήρ Συμεών εγκαταβίωσε στη Μονή από το 1959 για 50 χρόνια μέχρι την κοίμησή του το 2009. Ήταν στενός συνεργάτης του Γέροντα Σωφρονίου και μεταφραστής του έργου του στα γαλλικά.

Ας πάμε τώρα στον Σύνδεσμο και πως αυτός δημιουργήθηκε.

Ανέκαθεν, στη Μονή του Έσσεξ όλοι οι επισκέπτες ήσαν και είναι ευπρόσδεκτοι ασχέτως φύλου, φυλής ή θρησκείας. Μια μεγάλη μερίδα των τακτικών επισκεπτών ήσαν γαλλόφωνοι και προσέβλεπαν για συμβουλές και εξομολογήσεις κυρίως στον Γέροντα Σωφρόνιο και αργότερα στον πατέρα Συμεών.

Λίγο πριν την κοίμηση του Γέροντα Σωφρονίου, ο πατήρ Συμεών εισηγείται και ο Γέροντας Σωφρόνιος δίνει την ευλογία του, να ιδρυθεί ένας γαλλόφωνος Σύνδεσμος με την ονομασία «Σύνδεσμος Αγίου Σιλουανού του Αθωνίτου» με έδρα τη Γαλλία και την Ελβετία. Αρχικά μέλη του Συνδέσμου ήσαν οι ορθόδοξοι γαλλόφωνοι φίλοι της

Μονής. Πρόεδρος του Συνδέσμου αναλαμβάνει ο πατήρ Συμεών.

Ο Σύνδεσμος είχε διττό σκοπό, αφ' ενός μεν την σύσφιγξη των μεταξύ των μελών του σχέσεων με συνεκτικό κρίκο τον Άγιο Σιλουανό και αφ' ετέρου τη διάδοση του πνεύματος του Αγίου Σιλουανού που εδράζεται, όπως γνωρίζουμε, κυρίως σε τρεις πυλώνες, την αγάπη προς τους εχθρούς, την ταπείνωση και την απόκτηση του Αγίου Πνεύματος. Έχω λοιπόν προσδιορίσει την κάθετη σχέση των τριών προσωπικοτήτων μεταξύ τους, δηλαδή του Αγίου Σιλουανού, του Γέροντα Σωφρονίου και του πατρός Συμεών. Είναι μια πνευματική σχέση, μπορούμε να πούμε, πατρός, παιδιού και εγγονού. Εμείς, τα μέλη του Συνδέσμου Αγίου Σιλουανού, με Πρόεδρο αλλά και πνευματικό πατέρα μας τον πατέρα Συμεών, νιώθουμε ότι αποτελούμε συνέχεια της αλυσίδας αυτής ως δισέγγονο του Αγίου Σιλουανού.

Ας δούμε τώρα πως επιτυγχάνονται αυτοί οι σκοποί:

Πρώτον, με την οργάνωση ετησίων πνευματικών συνεδρίων με θέματα που αντλούνται κυρίως από τις διδαχές του Αγίου Σιλουανού. Αυτά τα Συνέδρια γίνονται κάθε Οκτώβριο σε ορίζοντα τριετίας, μία φορά στο Παρίσι, το επόμενο έτος στη Νότια Γαλλία και το τρίτο έτος στην Ελβετία. Υπήρχε ανέκαθεν μεγάλη συμμετοχή από τα μέλη αλλά και άλλους φιλοξενούμενους που είναι πάντα ευπρόσδεκτοι. Τις ομιλίες και διαλέξεις από σημαίνουσες και λόγιες προσωπικότητες ακολουθούσαν πάντοτε πολύ ζωντανές συζητήσεις και απαντήσεις σε ερωτήματα των παρευρισκομένων.

Δεύτερον, εκτός από τα συνέδρια, ο Σύνδεσμος διοργανώνει ετήσια προσκυνήματα σε ορθόδοξες κυρίως χώρες της ανατολής, Ελλάδα, Κύπρο, Ρουμανία, Ρωσία, Αγίους Τόπους, Λίβανο, Συρία, Σινά κ.λπ. ούτως ώστε τα μέλη του να γνωρίσουν τις ρίζες της Ορθοδοξίας. Όπως θα σας αναφέρω στη συνέχεια, αυτά τα προσκυνήματα δημιούργησαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στους ορθοδόξους της Ελλάδας αλλά και άλλων ορθοδόξων χωρών.

Επίσης ο Σύνδεσμος εκδίδει ένα ετήσιο περιοδικό, την Φλεγομένη Βάτο (Buisson Ardent στα γαλλικά) και διαθέτει και δική του ιστοσελίδα.

Ας μου επιτραπεί τώρα να σας μιλήσω για την **προσωπική μου εμπειρία** και πώς βρήκα ή καλύτερα πώς ξαναβρήκα την πίστη μου στη Μονή του Έσσεξ, μέσω των προαναφερθεισών προσωπικοτήτων, δηλαδή του αγίου Σιλουανού, του Γέροντα Σωφρονίου και του πατρός Συμεών. Θα φανεί ίσως παράδοξο το πώς αυτό συντελέστηκε στην Αγγλία, μία χώρα που δεν φημίζεται για τη θρησκευτικότητά της, ενώ εγώ και η οικογένειά μου είμαστε εκ γενετής ορθόδοξοι και γεννηθήκαμε, μεγαλώσαμε και ζούμε στην Κύπρο, μια χώρα με μεγάλη ορθόδοξη παράδοση. Όμως «Ανεξερεύνητοι αι βουλαί του Κυρίου»!

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με τη σειρά.

Η οικογένειά μου και εγώ γνωρίσαμε την Ιερά Σταυροπηγιακή Μονή Τιμίου Προδρόμου του Έσσεξ της Αγγλίας σε μια μονοήμερη επίσκεψη. Ήταν η 14η ημέρα του Ιουνίου 1999. Ομολογώ ότι τότε ευρισκόμουν μακριά από την εκκλησία και ισχυριζόμουν ότι ήμουν αγνωστικιστής, μη γνωρίζοντας καλά - καλά τη σημασία της λέξης. Ο λόγος που πήγα ήταν κυρίως από περιέργεια αφού είχα ζήσει στην Αγγλία ως φοιτητής τη δεκαετία του ’60 χωρίς ποτέ να ακούσω ότι σε αυτή τη χώρα υπήρχε Ορθόδοξο μοναστήρι. Το ταξίδι οργάνωσε η σύζυγός μου που ήλπιζε και προσευχόταν να επιστρέψω στους κόλπους της εκκλησίας παρά τη σφοδρή μου αρνητική στάση. Βλέπετε όπως πάντα, παντού υπάρχει μια γυναίκα. Cherchez la femme, λένε οι γάλλοι. Τελικά εισακούστηκαν οι προσευχές της συζύγου μου, όπως θα ακούσετε παρακάτω. Μετά από μια περιπετειώδη αναζήτηση με αυτοκίνητο ενοικίασης φθάνουμε στη Μονή. Συναντήσαμε μια μοναχή και η σύζυγός μου ζήτησε να δει τον πατέρα Ζαχαρία, Κύπριο, που ήτο ένας από τους δύο πνευματικούς της Μονής. Προς μεγάλη απογοήτευση της συζύγου μου μαθαίνουμε ότι ο πατήρ Ζαχαρίας θα έλειπε ολόκληρη την εβδομάδα. Η μοναχή τότε μας λέει ότι αν ήλθαμε για εξομολόγηση υπάρχει ακόμα ένας πνευματικός. Αφού κόντευε μεσημέρι μας κάλεσαν στην τράπεζα. Η πολιτική της Μονής, όπως την είχε καθορίσει ο Γέροντας Σωφρόνιος, ήτο και είναι ότι όλοι οι επισκέπτες, αναμενόμενοι και μη, προσκαλούνται στο γεύμα. Στο τέλος του γεύματος μάς πλησιάζει ένας ηλικιωμένος μοναχός, μας συστήνεται ως πατήρ Συμεών και μας ρωτά στα αγγλικά αλλά με προφανή γαλλική προφορά αν κάποιος από μας ήθελε να του μιλήσει. Η σύζυγός μου τον ακολουθεί προς ένα παλαιό σπίτι, που μετά μάθαμε ότι ήταν το παλαιό πρεσβυτέριο του αγγλικανού ιερέα του χωριού. Τα δύο παιδιά μας και εγώ περιμέναμε έξω και αστειευόμουν μαζί τους για το ποιος από αυτά θα πήγαινε μετά γιατί εγώ δεν είχα καμιά διάθεση να εξομολογηθώ. Και τα δύο ήταν κάθετα ότι δεν ήθελαν να μιλήσουν στον μοναχό. Τελικά ο πατήρ Συμεών βγαίνει από το κτήριο στον κήπο μαζί με τη σύζυγό μου και μας ρωτά αν κάποιος άλλος ήθελε να μιλήσει μαζί του. Μετά από μια στιγμή δισταγμού, τα δύο παιδιά μου με έσπρωξαν προς αυτόν. Δεν είχα άλλη επιλογή παρά να τον ακολουθήσω στο γραφείο του που ήταν πλάι από το εκκλησάκι του Τιμίου Προδρόμου. Του είπα τις απόψεις μου περί θρησκείας αλλά και διάφορα άλλα θέματα, λογοτεχνία κ.λπ. Ήταν ένας πολύ ευχάριστος συνομιλητής, κουνώντας το κεφάλι του κάθε λίγο σαν να συμφωνούσε μαζί μου σε ότι του έλεγα. Πολύ αργότερα κατάλαβα ότι βρισκόταν σε κατάσταση διαρκούς προσευχής. Σε κάποια στιγμή του έθεσα μια ερώτηση πνευματικού περιεχομένου που μου απάντησε με τρόπο που δεν περίμενα. Αμέσως μετά με ρώτησε κάτι και εκείνος πολύ ήρεμα, αλλά και πολύ σοβαρά. Ξαφνιάστηκα από την ερώτηση, ήμουν απροετοίμαστος. Έπρεπε να απαντήσω με ένα ναι ή ένα όχι, δεν υπήρχε τρόπος να αποφύγω την ερώτηση. Αντιλήφθηκα ότι η απάντησή μου, όποια και να ήταν αυτή, θα άλλαζε τη ζωή μου, είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο. Αυτή η μια στιγμή μου φάνηκε πως κράτησε μια αιωνιότητα. Σκεφτόμουν μέσα μου ότι

οποιαδήποτε απάντηση θα έδινα, θα ήταν τελειωτική και μη αναστρέψιμη. Η στιγμή παρατεινόταν. Ξαφνικά ο νους μου ή μάλλον η καρδία μου καθάρισε και χωρίς κανένα δισταγμό ζήτησα να εξομολογηθώ. Δέχθηκε με ηρεμία την εξομολόγησή μου, την πρώτη μετά από 35 χρόνια. Δεν κατάλαβα πόσος χρόνος πέρασε. Αργότερα η σύζυγός μου και τα δύο μου παιδιά μού είπαν ότι κράτησε μία και μισή ώρα. Όταν τελείωσα ένιωσα απόλυτα κενός, αλλά χωρίς ίχνος κούρασης. Αντίθετα, αισθάνθηκα ελεύθερος, χαρούμενος, όπως ένα παιδάκι που του έδωσαν το δώρο που ονειρευόταν μια ζωή.

Ο πατήρ Συμεών έγινε ο πνευματικός μας και ακολούθησε μια πολύ στενή σχέση με αρκετά ταξίδια στη Μονή κάθε χρόνο. Μέσω του πατρός Συμεών γνωρίσαμε και μελετήσαμε σε βάθος τον Άγιο Σιλουανό και τον Γέροντα Σωφρόνιο.

Μάθαμε σε μια από τις επόμενες επισκέψεις μας στη Μονή ότι ο πατήρ Συμεών ήταν και Πρόεδρος του γαλλόφωνου Συνδέσμου του Αγίου Σιλουανού. Λόγω της αγάπης μας προς τον πατέρα Συμεών και παρά τα φτωχά μας γαλλικά, η σύζυγός μου και εγώ γίναμε ενεργά και δραστήρια μέλη του Συνδέσμου. Ο Σύνδεσμος αριθμεί σήμερα περί τα 400 μέλη, η πλειοψηφία των οποίων είχαν μεταστραφεί στην ορθοδοξία μετά από προσωπική μελέτη και προβληματισμό, αλλά και με τη βοήθεια της Θείας Χάριτος. Το βρίσκω πολύ ενδιαφέρον και χαίρομαι να ακούω τις προσωπικές ιστορίες διαφόρων μελών και όχι μόνο, που με βοήθεια άνωθεν έγιναν ορθόδοξοι. Ένα φωτεινό παράδειγμα είναι ο ίδιος ο Γέροντας Συμεών που από εκ γενετής προτεστάντης, γνώρισε με θαυμαστό τρόπο τον Αρχιμανδρίτη Σωφρόνιο, ασπάστηκε την ορθοδοξία το 1958 και έγινε μοναχός στη Μονή του Έσσεξ. Να προσθέσω ότι εκτός από τον πατέρα Συμεών, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου θήτευσαν εξέχουσες πνευματικές προσωπικότητες, όπως ο μακαριστός **πατήρ Πλακίδας Ντεσάιγ (Deseille)** που ενώ ήταν υψηλόβαθμο στέλεχος της καθολικής Εκκλησίας, ασπάστηκε την Ορθοδοξία μετά από πολύχρονη παραμονή του στο Άγιο Όρος. Μετά από 17 χρόνια επέστρεψε στη Γαλλία και ίδρυσε τα δύο πολύ γνωστά Ορθόδοξα μοναστήρια, την ανδρική Μονή του Αγίου Αντωνίου σχετικά κοντά στη Λυόν και τη γυναικεία Μονή του Σολάν στη νότιο Γαλλία, με την εξαιρετική ηγουμένη Υπαντία, Κυπριακής καταγωγής. Άλλη εκλεκτή συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο είναι του νυν γαλλικής καταγωγής Προέδρου μας, πατρός Συμεών Κοσσέκ που ίδρυσε την τώρα ακμάζουσα Μονή του Αγίου Σιλουανού δυτικά του Παρισιού, με υπόδειξη του Γέροντα Σωφρονίου. Όταν ο μέλλων ηγούμενος είπε στον Γέροντα «Μας πώς μπορώ να ιδρύσω μοναστήρι εκ του μηδενός;» η απάντηση που πήρε ήταν «Είναι αδύνατο, αλλά κάντε το».

Εν τω μεταξύ με την τακτική συμμετοχή μας στις δραστηριότητες του Συνδέσμου και με εντατική μελέτη, σιγά - σιγά τα γαλλικά μας βελτιώθηκαν σημαντικά σε σημείο που μπορούσαμε να μελετούμε τα γαλλικά κείμενα των βιβλίων του Γέροντα Σωφρονίου, αλλά και να συμμετέχουμε ενεργά στις διάφορες συνάξεις και

προσκυνήματα του Συνδέσμου.

Κατά τη διάρκεια των προσκυνημάτων στην ανατολική Ευρώπη είχαμε την ευκαιρία να ακούσουμε εξαιρετικές ομιλίες από θεολόγους ή μοναχούς ή μοναχές από τις χώρες που επισκεπτόμασταν.

Αυτά τα προσκυνήματα και οι συναντήσεις ήσαν και είναι πολύ σημαντικά για τα μέλη του Συνδέσμου λόγω της επαφής που είχαν με εκ γενετής ορθόδοξα μέλη της Εκκλησίας. Αλλά και το ακροατήριο της κάθε χώρας που επισκεπτόμασταν διψούσε να ακούσει από μας τόσο για τη ζωή των ορθοδόξων στη δυτική Ευρώπη, αλλά και θεολογικές ομιλίες κυρίως από τον ίδιο τον Πρόεδρό μας μακαριστό πατέρα Συμεών που ήταν πάντοτε παρών. Τα θέματα κατά κανόνα σχετίζονταν με τον Άγιο Σιλουανό και τον Γέροντα Σωφρόνιο. Ειδικά τα δύο τελευταία χρόνια πριν από την κοίμησή του το 2009, ο πατήρ Συμεών είχε εκφωνήσει σε δύο διαδοχικά ταξίδια στη Ρουμανία πολύ σημαντικές ομιλίες. Γενικά οι ομιλίες του γίνονταν στα γαλλικά, και μεταφράζονταν βεβαίως επί τόπου στη γλώσσα της χώρας που βρισκόμασταν, όμως έχουμε την ευλογία σήμερα αρκετές από αυτές να είναι προσβάσιμες σε μας γιατί έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά. Περιέχονται σε μια ειδική έκδοση του επίσημου περιοδικού του Συνδέσμου, της «Φλεγομένης Βάτου» προς τιμήν του Γέροντα Συμεών και που ετοιμάστηκε από τον Σύνδεσμο το 2012 στα γαλλικά, τρία χρόνια μετά την κοίμησή του. Η μετάφρασή του στα ελληνικά συμπληρώθηκε στις αρχές του 2018, με επιμέλεια μιας ομάδας θεολόγων, φιλολόγων και άλλων ελλαδιτών και Κυπρίων, συμπεριλαμβανομένου και εμού, και κυκλοφορεί σήμερα στην Ελλάδα και στην Κόπρο με τον τίτλο, «Ο πατήρ Συμεών του Έσσεξ».
Μια άλλη παράμετρος πολύ σημαντική όσον αφορά τον Σύνδεσμο είναι η συμμετοχή και πολλών ετεροδόξων που εκτιμούσαν και αγαπούσαν πολύ τον Άγιο Σιλουανό αλλά και τον Γέροντα Σωφρόνιο. Έδειχναν επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη Νοερά Προσευχή ή όπως είναι πιο γνωστή στη Δύση, την Προσευχή του Ιησού, δηλαδή το «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ το Θεού, Ελέησόν με». Θα πρέπει να ομολογήσω εδώ ότι εμείς σκανδαλιζόμασταν λίγο με αυτή τη συμμετοχή ετεροδόξων στις δραστηριότητές μας. Αρκετά χρόνια αργότερα αντιληφθήκαμε τη στενοκεφαλιά μας, όταν συνέβησαν διάφορα περιστατικά, ένα εκ των οποίων θα σας διηγηθώ τώρα και που ομιλεί αφ’ εαυτού.

Ένας από τους στενούς φίλους του πατρός Συμεών ήταν ο Ελβετός πάστωρ Πιέρ Μπουργκάτ και η σύζυγός του, Φαμπιέν, οι οποίοι ήσαν και πιστά μέλη του Συνδέσμου μας. Ο Πιέρ είχε γνωρίσει τον Γέροντα Σωφρόνιο από το 1978 και του έτρεφε ιδιαίτερη εκτίμηση. Σε ένα ταξίδι μας στην Ελβετία όπου συνοδεύαμε με τη σύζυγό μου τον πατέρα Συμεών, ο πάστωρ μάς προσκάλεσε στην οικία του σε ένα μικρό χωριουδάκι που αποτελούσε την ενορία του όπου και τύχαμε θερμής φιλοξενίας. Εκεί είδαμε ιδίοις όμμασι ότι οι ενορίτες γνώριζαν και αγαπούσαν πολύ τον πατέρα Συμεών, με τον οποίο είχαν ενδιαφέρουσες συζητήσεις και προσέβλεπαν

με χαρά προς την κάθε επίσκεψή του. Ο λόγος που παραθέτω σε κάποια λεπτομέρεια αυτή την επίσκεψή μας είναι για να πω ότι μας έκανε εντύπωση η παντελής έλλειψη μίας οποιοσδήποτε τάσης προσηλυτισμού από την πλευρά του πατρός Συμεών. Όμως, αρκετά χρόνια αργότερα και μάλιστα τέσσερα χρόνια μετά την κοίμηση του πατρός Συμεών, δηλαδή το έτος 2013, μαθαίνουμε ότι ο Πιέρ Μπουργκάτ και η σύζυγός του, αλλά και σχεδόν ολόκληρη η ενορία του ασπάζονται την Ορθοδοξία.

Ήταν τότε που αντιληφθήκαμε σε όλο της το εύρος τη σημασία που ο πατήρ Συμεών και ο Γέροντας Σωφρόνιος έδιναν στη συμμετοχή ετεροδόξων, αλλά και την ενθάρρυνσή τους με όλη την αγάπη τους που έδειχναν σε όλους. Αυτό που περιέγραψα δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός. Η σπορά του ορθοδόξου λόγου του Θεού και μάλιστα διά παραδείγματος, έφερε πολλές φορές καρπούς, όταν έπιπτε «*εις την γην την αγαθήν*» (Λκ 8, 5). Αυτό μπορεί να γίνει και στα διαθρησκευτικά συνέδρια, έστω και αν μας φαίνεται κάποτε ότι είναι αναποτελεσματικά.

Τελειώνω λέγοντας ότι αυτή η τριβή μας με ορθοδόξους ή εν δυνάμει ορθοδόξους της Δύσης, μας επέτρεψε να διακρίνουμε και μια άλλη σημαντική πτυχή από τις διδαχές του Αγίου Σιλουανού, όπως την επεξήγησε ο πατήρ Σωφρόνιος, ότι δηλαδή η Ορθοδοξία είναι μία. Όπως και η ίδια η Αγία Γραφή διά του Αποστόλου Παύλου το αναφέρει, «*εν Χριστώ ουκ ένι ιουδαίος ουδέ Έλλην.. ουκ ένι άρσεν και θήλυ*». Ο Γέροντας Σωφρόνιος τόνιζε ιδιαίτερα και ενθάρρυνε την υπέρβαση της εθνικής συνείδησης. Εφάρμοσε μάλιστα στην πράξη στη Μονή του Έσσεξ τη συνύπαρξη διαφόρων εθνικοτήτων και γλωσσών που ζούσαν και ζουν αρμονικά εμπλουτίζοντας οι μεν τους δε.
Αυτό εφαρμόζεται και στον Σύνδεσμο Αγίου Σιλουανού του οποίου τα μέλη είναι διαφόρων εθνικοτήτων που αναπτύσσουν μια πολύ στενή σχέση μεταξύ τους. Από τα προσκυνήματα μάλιστα σε διάφορες χώρες της ορθοδόξου ανατολής δημιουργήθηκε ένας αμφίδρομος δεσμός και αγάπη, από τη μια μεταξύ των μελών του Συνδέσμου και κατ’ επέκταση πολλών ορθοδόξων από όπου τα μέλη μας κατάγονται και των αυτοχθόνων της ορθοδόξου ανατολής που έχουν τη χαρά να έλθουν σε επαφή και να γνωρίσουν τον Σύνδεσμο. Αυτή η σύνδεση δημιούργησε μια βάση, ένα προζύμι, που εύχομαι και ελπίζω να μεγαλώσει περισσότερο ούτως ώστε να πραγματοποιηθεί η ευαγγελική ρήση και να γίνουμε ένα, όπως προσεύχεται ο ίδιος ο Χριστός στην ιερατική του προσευχή, για να γίνουν οι μαθητές του μεταξύ τους ένα όπως και η Αγία Τριάδα είναι ένα, «*ίνα ώσιν έν, καθώς ημείς έν εσμέν*» (Ιω. 17, 22).
6 Οκτωβρίου 2018, Αθήνα